

Conceptual Basis of Modernization of Professional Training of Teachers in the Higher Education Institutions

Oleksandra Dubaseniuk

Ivan Franko Zhytomyr State University, Zhytomyr
<https://orcid.org/0000-0002-9447-4527>

Oleksandr Voznyuk

Ivan Franko Zhytomyr State University, Zhytomyr
<https://orcid.org/0000-0002-4458-2386>

Abstract. *The study identifies the relevance of professionally oriented teacher training in the context of the modernization of higher education institutions, which is due to the establishment of the principles of humanism and a personally oriented approach. The main directions and mechanisms of modernization of higher education institutions are presented. The essence of the competency-oriented approach is determined, the “new type of specialist” is characterized, the mechanisms of growth of a new type of professional teacher are revealed. The features of the digital transformation of methodological training of teachers and the reflexive mechanism of their professional growth are analyzed.*

Keywords: *conceptual principles, modernization of professional training of teachers, higher education institutions, mechanisms of professional growth of a new type of teacher.*

Концептуальні засади модернізації професійної підготовки педагогів у закладах вищої освіти

Олександра Дубасенюк

*Житомирський державний
університет імені Івана Франка, м. Житомир*
<https://orcid.org/0000-0002-9447-4527>

Олександр Вознюк

*Житомирський державний
університет імені Івана Франка, м. Житомир*
<https://orcid.org/0000-0002-4458-2386>

Анотація. *У дослідженні визначено актуальність професійно орієнтованої підготовки педагога в умовах модернізації закладів вищої освіти, що зумовлена утвердженням принципів людиноцентризму та особистісно орієнтованого підходу. Представлено основні напрями та механізми модернізації ЗВО. Визначено сутність компетентісно орієнтованого підходу, схарактеризовано «фахівця нового типу, розкрито механізми зростання професійного педагога нового типу. Проаналізовано особливості цифрової трансформації методичної підготовки педагогів та рефлексивний механізм їх професійного зростання.*

Ключові слова: *концептуальні засади, модернізація професійної підготовки педагогів, заклади вищої освіти, механізми професійного зростання педагога нового типу.*

Постановка проблеми. Концептуальні засади підготовки педагога нового покоління. У сучасних освітніх реаліях роль педагога трансформується: він постає не лише транслятором знань, а передусім фасилітатором, ментором та архітектором інноваційного освітнього середовища. Концептуальні основи такої підготовки закладені в базових нормативно-правових актах, зокрема в Законах України «Про освіту» та «Про вищу освіту», Постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій», а також Концепції розвитку педагогічної освіти та Концепції Нової української школи. Важливим вектором цифровізації цього процесу є Закон України «Про Концепцію Національної програми інформатизації». Особливого значення набуває Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки, яка наголошує на модернізації змісту навчання та впровадженні інноваційних засобів підготовки фахівців в умовах цифрового освітнього середовища. Визначена проблема представлена у багатьох наукових дослідженнях, зокрема умови модернізації фахівця нового типу сучасних закладів вищої освіти вивчали вітчизняні науковці (Україна). Стратегію модернізації вищої освіти та управління розробляє Президент НАПН України В. Кремень, який здійснив ціннісно-філософське обґрунтування ключового положення того, що підготовка педагога нового типу неможлива без зміни парадигми на «людиноцентричну». Він обґрунтував філософію людиноцентризму в освіті та загальні вектори модернізації української школи й ЗВО [4]. В. Андрущенко досліджує стратегії розвитку вищої освіти в контексті глобалізації та формування особистості вчителя нового покоління [1]. О. Локшина спеціалізується на порівняльній педагогіці та аналізі європейських стандартів підготовки вчителів (модернізація через євроінтеграцію) [5]. Психолого-педагогічні засади та акмеологічний підхід проаналізовано у працях О. Дубасенюк (Житомирська школа), яка досліджує професійне становлення та розвиток творчого потенціалу педагога [3]. С. Сисоєва вивчає проблеми педагогіки та психології професійної освіти, зокрема розвиток творчої особистості та інноваційні технології у ЗВО [6]. Тереза Левовицька – відома дослідженнями з порівняльної педагогіки та модернізації вчительської освіти в Україні та Польщі. Проблеми цифровізації та інноваційні технології досліджує В. Биков, який постає як новатор у дослідженні відкритого освітнього середовища, цифровізації ЗВО та впровадження хмарних технологій у підготовку педагогів [2]. О. Спірін простежує розвиток цифрової компетентності викладачів та студентів у процесі професійної підготовки [7].

Виклад основного матеріалу. Основні напрями модернізації ЗВО.

1. Сутність компетентісно орієнтованого підходу полягає у тому, що результатом навчання є не тільки сума засвоєних теоретичних знань, а здатність

особистості ефективно діяти у професійних та життєвих ситуаціях. Отже компетентнісний підхід включає знання (Knowledge) як фундаментальну базу, уміння (Skills);, що передбачає здатність застосовувати знання на практиці, ставлення (Attitudes/Values) – тобто професійну етику, відповідальність, автономність.

2. Характеристики «фахівця нового типу». Модернізований заклад вищої освіти (ЗВО) має на меті підготувати професіонала, який володіє такими якостями як критичне мислення, емоційний інтелект, Soft Skills, навички командної роботи, комунікабельність. Цифрова грамотність (digital literacy) є багатогранним явищем і еволюціонує разом із розвитком технологій. У широкому сенсі – це здатність безпечно та критично використовувати технології інформаційного суспільства для роботи, дозвілля та спілкування., а саме вміння працювати з Big Data, ШІ-інструментами та професійним ПЗ. Адаптивність (Resilience) передбачає розвиток здатності швидко перенавчатися в умовах невизначеності. Підприємницька ініціатива включає вміння знаходити рішення та створювати додану вартість.

3. Механізми реалізації підготовки педагога нового типу в умовах модернізації ЗВО. Для успішного впровадження такого підходу університети модернізують свої освітні процеси через наступні компоненти: А. Студентоцентроване навчання передбачає перехід від лекційної форми до інтерактивної. Студент стає активним суб'єктом освітнього процесу, а викладач – ментором/фасилітатором. Б. Індивідуальні освітні траєкторії спрямовані на надання студентам можливості вибору дисциплін, що дозволяє формувати унікальний профіль компетенцій залежно від інтересів та потреб ринку. В. Дуальна освіта та практико-орієнтованість поєднує навчання в ЗВО з роботою на підприємстві. Це забезпечує прямий зв'язок між академічними знаннями та реальними виробничими завданнями. Г. Інтеграція технологій (EdTech) Використання змішаного (blended learning) та онлайн-навчання, віртуальних лабораторій та платформ для колаборації. Розкриємо детальніше механізми реалізації педагога нового типу в умовах модернізації ЗВО. Для реалізації окресленої моделі необхідно трансформувати не лише навчальні плани, а й саму «екосистему» професійної підготовки. Наведемо аналіз механізмів, які дозволяють перейти від теорії до системної практики. *Зміна методологічної парадигми означає, що відбувається перехід від суб'єкт-об'єктної до суб'єкт-суб'єктної взаємодії.* Модернізація ЗВО передбачає відмову від авторитарної педагогіки на користь партнерської.

4. Цифрова трансформація методичної підготовки. Педагог нового типу не тільки користується комп'ютером, він проектує цифровий простір навчання. Використосують такий механізм як дизайн-мислення (Design Thinking) в освіті.

Студенти вчаться проектувати навчальні курси, орієнтуючись на потреби конкретного учня. Інструментом виступає упровадження LMS-систем (Moodle, Google Classroom) не для викладання контенту, а для управління навчальною аналітикою. В останні роки відбувається використання інструментів ШІ для персоналізації завдань та автоматизації рутинних перевірок, що звільняє час для творчої роботи з учнями. *Впровадження індивідуальних освітніх траєкторій*. Доведено, що стандартизація обмежує розвиток креативності. Модернізація вимагає гнучкості.

5. Рефлексивний механізм професійного зростання спрямований на розвиток здатності здобувача освіти до самоаналізу як ключова риса педагога нового типу. Механізмом виступає рефлексивна практика. Це процес, у якому педагог постійно ставить собі питання: «Чому я обрав цю методiku?», «Який був результат для учня?», «Як я можу покращити результат?». Інструментом може бути електронне портфоліо (e-Portfolio), який представлений не як архів документів, а динамічний профіль компетенцій, де студент аналізує свої успіхи та недоліки. Супервізію уявляємо як систему професійної підтримки, де досвідчені педагоги-практики та колеги аналізують роботу початківця без оцінювання, а задля розвитку.

Список використаних джерел

1. Андрущенко В.П. Екзистенційний простір освіти / Наук. ред. В. Заблоцький. Суми : Університетська книга. 2020. 499 с
2. Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти : монографія. Київ : Атіка, 2008. 684 с.
3. Дубасенюк О. А. Формування професійної компетентності майбутнього вчителя в умовах європейської інтеграції. In: Компетентнісні засади підготовки творчих майбутніх фахівців у закладах вищої освіти засобами цифрових технологій. Житомир: Вид-во «Рута». 2025. С. 69–113.
4. Кремень В. Г. Філософія людиноцентризму в освітньому просторі : монографія. Київ: Педагогічна думка. 2021. 320 с
5. Локшина О. І. Європейський досвід реформування шкільної освіти: стратегії, зміст, освітні стандарти. Київ: Генеза. 2011. 184 с.
6. Сисоєва С. О. Інноваційні технології в сучасній вищій школі : навчально-методичний посібник. Київ: Видавництво «Педагогічна преса». 2024. 230 с.
7. Спірін О. М. Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті: досвід та перспективи. Комп'ютер у школі та сім'ї. 2020. № 4. С. 3–7.